

Minister Funduszy i Polityki Regionalnej

Grzegorz Puda

Warszawa, data: 13 listopada 2023 r.

znak sprawy: DZF-VI.6810.27.2023.JB

identyfikator koszulki: 2520825

telefon: 22 273 80 05

e-mail: joanna.bogaj-maciejewska@mfipr.gov.pl

Pan Marcin Wiącek
Rzecznik Praw Obywatelskich

Dotyczy: Wytycznych dotyczących realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021 – 2027

Szanowny Panie Rzeczniku,

w odpowiedzi na pismo (znak sprawy: XI.503.2.2023.AM) dotyczące projektu załącznika nr 2 do *Wytycznych dotyczących realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021–2027* (dalej Wytyczne EFS+), poniżej przedstawiam stosowne wyjaśnienia opracowane wspólnie z Ministerstwem Rodziny i Polityki Społecznej.

Wdrażanie wsparcia realizowanego z Funduszy Europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 wiąże się z koniecznością wypełnienia warunków podstawowych. Warunek podstawowy w obszarze włączenia społecznego — *4.4 Krajowe ramy strategiczne polityki na rzecz włączenia społecznego i ograniczenia ubóstwa* jako jeden z elementów zawiera konieczność zapewnienia przez państwo członkowskie działań na rzecz przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej. Wypełnieniem tego warunku (zaakceptowanym przez Komisję Europejską) jest *Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 - z perspektywą do 2035 r.* (Dz. U. 2022, poz. 767).

Aby zrealizować kierunki zaplanowane w ww. Strategii, działalność Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej skupia się na wdrożeniu m.in. odpowiednich zmian przepisów prawa, a więc praktycznym wdrażaniu deinstytucjonalizacji usług społecznych w Polsce. Z tego powodu, w lipcu 2023 r. Sejm RP przyjął *ustawę z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. poz. 1694). W ramach tej nowelizacji wprowadzone zostały następujące zmiany w systemie pomocy społecznej:

- wprowadzono do realizacji usługi sąsiedzkie,
- wprowadzono możliwość realizacji przez domy pomocy społecznej (DPS) usług pobytu krótkoterminowego,
- dokonano reformy systemu mieszkalnictwa chronionego, wprowadzając w ich miejsce mieszkania treningowe i wspomagane,
- wdrożono rozwiązania legislacyjne mające na celu ułatwienie procesu usamodzielniania mieszkańców domów pomocy społecznej.

W toku prowadzenia prac legislacyjnych przeprowadzone zostały pełne konsultacje ww. zmian, w tym konsultacje z podmiotami społeczeństwa obywatelskiego.

Zmiana Wytycznych EFS+ jest naturalną konsekwencją ww. zmian ustawy, poprzez dostosowanie regulacji dotyczących wdrażania EFS+ w Polsce do obowiązującego porządku prawnego. W związku z możliwością realizacji przez DPS usług wsparcia krótkoterminowego należało także dookreślić przepisy Wytycznych dotyczące tzw. otwierania się placówek na usługi świadczone w społeczności lokalnej.

Umowa Partnerstwa dla Realizacji Polityki Spójności 2021-2027 w Polsce, czyli uzgodniona z Komisją Europejską strategia wykorzystania Funduszy Europejskich, wskazuje, że „W ramach EFRR inwestycje infrastrukturalne w placówki świadczące całodobową opiekę długoterminową (całodobowe usługi opiekuńcze) w instytucjonalnych formach są niedozwolone. Aby umożliwić przejście od opieki zinstytucjonalizowanej do środowiskowej, placówki te będą mogły być beneficjentem EFS+ na inwestycje stricte pozainfrastrukturalne, mające na celu deinstytucjonalizację usług. Zarządzający tymi instytucjami będą mogli korzystać z EFS+ na rozwój nierezydencjalnych i niezolowanych form wsparcia dziennego, środowiskowego, wsparcia wytchnieniowego, wspomagania w domu oraz tworzenie partnerstw z innymi dostawcami usług w celu deinstytucjonalizacji”. Na mocy zmienionych przepisów prawa oraz obowiązków wynikających z Umowy Partnerstwa, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej wraz z Ministerstwem Rodziny i Polityki Społecznej przygotowało załącznik do Wytycznych EFS+ precyzujący zasady wsparcia w tym obszarze. Zawarto w nim rozwiązania zabezpieczające odpowiednie wydatkowanie środków unijnych, tak aby realizacja wsparcia w zakresie otwierania się placówki, nie wzmacniała jednocześnie jej potencjału instytucjonalnego. Aby mieć pewność, że zaproponowane rozwiązania

są zgodne z zapisami Umowy Partnerstwa, MFiPR w pierwszej kolejności musiało pozyskać opinię Komisji Europejskiej jako strony tego dokumentu. Dlatego też załącznik został przekazany do Komisarza ds. Miejsc Pracy i Praw Socjalnych, Pana Nicolasa Schmita z prośbą o ewentualne uwagi lub akceptację dokumentu. Komisja Europejska nie zgłosiła do niego żadnych zastrzeżeń.

Nowelizacja Wytycznych wydawanych przez MFiPR realizowana jest zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (Dz. U. 1079). Zapisy tego aktu prawnego określają m.in. zasady opiniowania Wytycznych. Obecnie trwa dopiero proces konsultacji zewnętrznego dokumentu, który uwzględnia m.in. ww. zmiany wynikające z nowelizacji ustawy o pomocy społecznej oraz dodania omawianego załącznika. Uwagi do projektu zmienionych Wytycznych mogą zgłaszać wszystkie zainteresowane podmioty, jak też osoby fizyczne. Wytyczne zostały również przekazane w tym trybie do opinii Pana Rzecznika.

Odnosząc się natomiast do kwestii lokalizacji mieszkań treningowych, wspomaganych lub innych mieszkań z usługami/ze wsparciem, uprzejmie informuję, że zasada ta w Wytycznych EFS+ nie uległa zmianie. Zgodnie z zapisami projektu nowelizacji (podrozdział 4.3. Zasady dotyczące usług społecznych, Sekcja 4.3.3. Usługi w mieszkaniach, pkt 4) „mieszkania treningowe, mieszkania wspomagane oraz mieszkania z usługami/ze wsparciem nie mogą być zlokalizowane na nieruchomości, na której znajduje się placówka opieki instytucjonalnej, rozumiana zgodnie z definicją zawartą w wykazie pojęć”. Zgodnie natomiast z definicją opieki instytucjonalnej, przykładem placówki realizującej taki rodzaj opieki jest DPS. Tym samym tworzenie mieszkań wspomaganych, treningowych lub innych mieszkań z usługami/ze wsparciem na terenie DPS nie jest możliwe zgodnie z obowiązującymi zapisami Wytycznych, jak też nie będzie możliwe zgodnie z zapisami projektu zmian tego dokumentu. Co więcej na skutek apeli partnerów społecznych, zaproponowano zmianę zapisów ograniczających maksymalną możliwą liczbę mieszkań zlokalizowanych w jednym budynku.

Nie ograniczono także możliwości organizacji opieki wytchnieniowej przez podmioty, które nie są nadzorowane przez administrację rządową. Aby zapewnić, że opieka ta realizowana jest w odpowiednich standardach, do projektu nowelizacji Wytycznych EFS+ dodano następujący zapis: „Opieka wytchnieniowa w placówkach innych niż DPS może być realizowana w placówkach, w których liczba miejsc całonocnego pobytu jest nie większa niż 8. IZ RP (Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem) może umożliwić świadczenie takiej opieki również w większych placówkach pod warunkiem, że IZ RP w porozumieniu z właściwym ROPS określi minimalne standardy świadczenia takich usług”.

Podsumowując, zgodnie z powyższymi wyjaśnieniami, nowelizacja Wytycznych EFS+ nie spowoduje możliwości wsparcia instytucjonalnych form opieki,

a wzmocni deinstytucjonalizację poprzez ograniczenie liczby miejsc w instytucjach, a przede wszystkim rozwój usług świadczonych w społeczności lokalnej. Zachęcam Pana Rzecznika do zapoznania się z treścią projektu zmian Wytycznych EFS+, którą przekazaliśmy do zaopiniowania 31 października br. (znak sprawy: znak sprawy: DZF-VI.6810.25.2023.IS). Przekazuję również link do portalu Fundusze Europejskie, na którym został zamieszczony omawiany dokument: <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/dokumenty/nowelizacja-wytycznych-dotyczacych-realizacji-projektow-z-udzialem-srodkow-europejskiego-funduszu-spolecznego-plus-w-regionalnych-programach-na-lata-20212027/>

Z poważaniem

Grzegorz Puda

/podpisano elektronicznie/

Do wiadomości:

1. Pani Marlena Małąg
Minister Rodziny i Polityki Społecznej
2. Pan Bartłomiej Balcerzyk
p.o. Dyrektora Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej w Polsce